

Giảm tỷ lệ héo rũ cho hành vụ Đông

Mỗi lo lắng và khó khăn nhất đối với nông dân khi thâm canh cây hành là việc phòng trừ bệnh chết héo rũ do vi khuẩn và nấm gây nên ở giai đoạn đầu vụ. Để giảm thiểu tỷ lệ cây hành chết rũ, bớt đi những chi phí do sử dụng nhiều thuốc bảo vệ thực vật hóa học, bà con nông dân cần chú ý một số vấn đề sau:

Nguyên nhân gây bệnh: Hiện tượng chết rũ trên cây hành non là do một số loài nấm héo rũ và vi khuẩn thối nhũn tồn tại trong đất trồng, củ giống... xâm nhập và gây hại. Thực tế cho thấy, hành non bị chết nhiều chủ yếu là do vi khuẩn thối nhũn xâm hại. Đây là các vi sinh vật gây bệnh có khả năng kháng thuốc hóa học rất cao, riêng loài vi khuẩn héo rũ thì thuốc hóa học trừ bệnh không thể trị được.

Đặc điểm phát sinh phát triển của bệnh: Trên cây hành, nấm và vi khuẩn tấn công từ giai đoạn cây con cho đến khi thu hoạch nhưng gây hại nhiều nhất là giai đoạn cây con (hành bật khỏi mặt rạ từ 5-10cm), gọi là giai đoạn mẫn cảm nhất với bệnh. Vượt qua giai đoạn này, cây hành ít khi bị chết rũ do các đối tượng gây bệnh trên.

- Bệnh thường phát sinh nhiều trên chân ruộng thoát nước kém, có nhiều tàn dư chưa hoại mục hoặc tưới nước quá nhiều, đất quá ẩm, đất trước đó trồng các cây họ cà, họ bầu bí, họ thập tự, hành tỏi...

- Môi trường đất yếm khí (thiếu ô xi), bón phân không cân đối (bón nhiều đạm) thì bệnh thường phát triển mạnh.

- Bệnh phát sinh phát triển thuận lợi trong điều kiện nhiệt độ thích hợp là 25-30⁰C, ẩm độ cao, thời tiết nóng ẩm, thay đổi thất thường.

- Bệnh lan truyền từ cây bệnh sang cây khỏe bằng nhiều con đường khác nhau, trong đó truyền lan nhờ nước tưới và qua các biện pháp kỹ thuật canh tác như vun xới là chủ đạo.

Các biện pháp phòng chống:

- Đất trồng hành tốt nhất nên luân canh với lúa nước, chọn đất có thành phần cơ giới nhẹ, tơi xốp, thoát nước tốt, có độ pH ở mức trung tính (5,5- 6,5).

- Tiến hành làm đất kĩ, lên luống cao (30-35cm). Nếu khi làm đất trồng hành gặp phải thời tiết bất lợi (mưa nhiều), bà con phải làm đất tối thiểu thì nên dùng cuốc xới đất và lên luống. Không nên dùng tay bê đất vạt luống rồi xoa bóng mặt luống để trồng hành. Làm vậy, cây dễ bị vàng lá nghẹt rễ do bộ rễ thiếu ôxi, nấm và vi khuẩn gây bệnh dễ phát sinh gây hại.

- Phân chuồng bón lót cần tiến hành ủ mục (phân không còn mùi thối mà có mùi chua của men). Tốt nhất, nên trộn cùng NPK hoặc lân supe để ủ cùng giúp cây hành sớm hấp thu được dinh dưỡng.

- Để hạn chế tối đa nấm và vi khuẩn tấn công bộ rễ cây hành nên trộn đều phân chuồng cùng chế phẩm nấm Trichoderma trước khi bón vào luống đất. Tỷ lệ nấm Trichoderma cho mỗi tạ phân chuồng tùy theo lượng khuẩn lạc nhiều hay ít có trong một đơn vị chế phẩm (CFU/g). Ví dụ đối với chế phẩm Biobus 16x10⁶ CFU/g cần dùng từ 100- 200g chế phẩm/tạ phân chuồng hoặc chế phẩm phân bón vi sinh Canplus- R 108 khuẩn lạc/g thì dùng từ 0,5-1 kg phân bón/tạ phân chuồng (hoặc hòa 1 kg phân bón với khoảng 200 – 300 lít nước tưới đều cho 1 sào BB = 360m²).

- Đối với củ giống trước khi cất để trồng, nên xử lý nấm bệnh và vi khuẩn bằng cách hòa 1 gói Biobus 20g/bình 16-18l nước phun ướt đều củ giống.

Hành non là giai đoạn mẫn cảm nhất với bệnh héo rũ và môi trường giàu đạm, nấm và vi khuẩn nhân lên rất lớn. Vì vậy, trong giai đoạn này nông dân không nên chăm sóc hành bằng cách tưới urê vào gốc cây hành non để không thu hút và tăng khả năng gây hại của vi sinh vật gây bệnh. Thay vào đó, cần bổ sung dinh dưỡng cho hành thông qua thân, lá bằng cách phun định kỳ (3- 4 ngày/lần) các chế phẩm phân bón lá có chứa NPK và các nguyên tố dinh dưỡng vi lượng. Vượt qua giai đoạn này, cây hành có sức chống đỡ nấm và vi khuẩn héo rũ mạnh hơn. Lúc đó, có thể bón thúc cho hành bằng cách tưới urê và kali cân đối.

Đồng thời, cần bổ sung tiếp lượng nấm đối kháng Trichoderma vào vùng rễ cây hành để không chế các vi sinh vật gây bệnh. Có thể dùng 1 gói Biobus 20g hòa tan đều trong bình 16-18 lít nước phun trực tiếp vào gốc cây hành non (phun định kỳ 1 lần/tuần) đến khi thân hành cao trên 20cm.

Không được phun chung nấm đối kháng Trichoderma với tất cả các loại thuốc bảo vệ thực vật, chỉ hòa chung được với phân bón để phun hoặc tưới vì nấm đối kháng là một chế phẩm sinh học .

- Tưới nước: Giai đoạn hành dễ bị nhiễm bệnh héo rũ, nông dân cần hạn chế tưới nước quá nhiều cho hành, khơi thông và thoát nước tốt cho ruộng hành khi gặp mưa to.

- Khi phát hiện ruộng hành đã bị chớm bệnh, cần khẩn trương nhổ bỏ và tiêu hủy các cây hành bị bệnh héo rũ do vi khuẩn (cây hành héo rũ đột ngột, rễ vẫn trắng nhưng phần đế củ bị hỏng và nhũn ra, có mùi khắm của vi khuẩn). Dùng tiếp chế phẩm nấm đối kháng phun đẫm gốc hành với liều lượng hòa như trên (phun từ 2-3 lần, mỗi lần cách nhau 3-4 ngày).

Đồng thời, tuyệt đối không được tưới thúc đạm urê hoặc phun phân bón lá có chứa đạm cho cây lúc này. Chỉ có thể bổ sung cho cây bằng phun chế phẩm kali trắng (K_2SO_4) với lượng 40-50g/bình 16-18 lít kết hợp phân bón lá siêu vi lượng giúp cây cứng cáp, hồi phục bệnh nhanh hơn.

Việc tưới nước cho cây lúc này, tốt nhất nên tưới phun nhẹ (chỉ đủ ẩm) bằng ống dẫn có vòi hoa sen (tưới lúc chiều sớm để đảm bảo về đêm, cây hành khô nước trên thân). Không nên tưới nước cho hành bằng biện pháp tưới dẫn nước theo từng đồng (rãnh) luống. Vì làm vậy, vi khuẩn và nấm dễ lây lan theo đường nước dẫn.

* Chú ý: Khi hành đã bị bệnh héo rũ, không nên để độ ẩm trong các luống hành ở mức quá cao sẽ làm vi khuẩn và nấm phát triển và gây hại mạnh hơn.

Nguồn: Trung tâm Khuyến nông Quốc gia